

บทที่ ๔

แนวทางการส่งเสริมบทบาทของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ในการเสริมสร้างความมั่นคงทางพระพุทธศาสนา

๔.๑ แนวทางการส่งเสริมบทบาทของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ในการ เสริมสร้างความมั่นคงทางพระพุทธศาสนา

๔.๑.๑ ด้านพัฒนาระบบการศึกษาของสงฆ์

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมบทบาทของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ในการเสริมสร้างความมั่นคงทางพระพุทธศาสนา ด้านพัฒนาระบบการศึกษาของสงฆ์ พบว่า มีความคิดเห็นที่สอดคล้องในทางเดียวกัน กล่าวคือ ในการพัฒนาระบบการศึกษาของสงฆ์ควรนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้ ทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ของโลกยุคปัจจุบัน ดังที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้กล่าวว่า

“ในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาฉันว่าจะเกิดประโยชน์อย่างมาก ซึ่งจากปัญหาที่พระภิกษุสามเณรไม่นิยมเรียนเปรียญธรรม เพราะว่าเปรียญธรรมยังมีการเรียนในรูปแบบเดิมซ้ำ ๆ ไปมา คือให้เรียนรู้เฉพาะบาลี ซึ่งในทางโลกจะไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ต่อการเลี้ยงชีพได้ คือโลกปัจจุบันนี้ ต้องนึกถึงผลที่จะได้รับฉันต้องนึกถึงผลที่จะได้รับตอบแทนกลับมา ดังนั้น แผนนโยบายของมหาเถรสมาคมควรทบทวน ว่าจะต้องทันสมัยกว่านี้ก็คือให้ทันกับเมืองไทย ๔.๐ ซึ่งเมืองไทย ๔.๐ ไม่ใช่แค่เครื่องมืออินเทอร์เน็ต ความคิดก็ต้องดีด้วย ความคิดต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้เข้ากับยุคสมัยได้ ไม่ใช่แค่ว่ากลัวเสียประเพณีดั้งเดิมไม่มีการเปลี่ยนแปลง การได้วิธีการเรียนก็ต้องมีการปรับเปลี่ยนไปในทางที่มีการพัฒนามากขึ้น สิ่งเหล่านี้ไม่ได้ไปลบหลู่ ไม่ได้ไปลบล้าง แต่จะอย่างไรให้มันสอดคล้องกับสังคมภายนอก ลองไปดูมหาเปรียญที่ไหนมีการเทศนาที่เก่งบ้าง ส่วนมากจะไม่มีเลยแล้วทำไมไม่เอาหลักสูตรมบทเข้ามาสอดแทรกในหลักสูตรบาลี เพราะฉะนั้น ต้องมีการพัฒนา มีการเปลี่ยนแปลงในด้านการเรียนการสอนของพระภิกษุสามเณรให้ทันสมัยให้มากขึ้น ในขณะเดียวกัน ศาสนาอื่นเขามีการสอนอย่าง เช่น ศาสนาคริสต์ เขามีการสอนอย่างชัดเจนคือวิธีการเผยแผ่จะอย่างไรในการที่จะเผยแผ่ให้หลักธรรมของเขาให้เข้าถึงประชาชนให้ได้มากที่สุดแล้วทำไมของศาสนาพุทธไม่มีการเปลี่ยนแปลงแบบนี้บ้างมีแต่เรียนบาลีนักธรรมแล้วไม่นำมาใช้ประโยชน์ให้ถูกต้องไม่มีการเทศน์สอนบางรูป บางองค์ถามอะไรก็ไม่พูด รู้อย่างเดียว แต่สื่อสารไม่รู้เรื่องอันนี้ก็เป็นภาระของศาสนาพุทธเพราะฉะนั้น จะอย่างไรให้ศาสนาพุทธนั้นมีความทันสมัยที่ก็คือการที่

จะต้องเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงในเรื่องของการศึกษาให้มากขึ้นให้ทันท่วงทีให้มากขึ้น เพราะไม่เช่นนั้นศาสนาพุทธก็จะเหมือนหอย เหมือนเต่าที่มีการพัฒนาที่ช้าและไม่ทันกับเหตุการณ์ต่าง ๆ เพราะฉะนั้น พระภิกษุสงฆ์ต้องมีการเรียนรู้ให้มากขึ้น ในการส่งเสริมในเรื่องการเรียนการสอนเพื่อที่พระสงฆ์นั้นจะได้นำไปพัฒนาศักยภาพของตนเองและจะส่งเสริมให้พระพุทธศาสนานั้นมีความมั่นคงและยั่งยืนสืบต่อไป เรื่องปัจจัยภายในปัจจัยภายในนี้ก็คือส่วนสำคัญที่จะสร้างเสริมให้พระพุทธศาสนานั้นมีความมั่นคงสืบต่อไปก็คือการเรียนการสอนการปฏิบัติตัวของพระสงฆ์ ดังนั้น การที่จะให้พระพุทธศาสนานั้นมีความมั่นคงสืบต่อไป ตัวพระสงฆ์เองต้องมีการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงทัศนคติของตนเองโดยใช้การศึกษาในการพัฒนาบุคลากรพระสงฆ์ให้มีความยั่งยืนและพระพุทธศาสนาก็จะยั่งยืนสืบต่อไป”^๑

ดังนั้น การประยุกต์ใช้สื่อสมัยใหม่จึงสิ่งที่จำเป็น ดังที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้กล่าวว่า “สนับสนุนให้มีการจัดการศึกษาทางพระพุทธศาสนาด้วยรูปแบบวิธีการที่หลากหลายทันสมัย สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม การพัฒนาหลักสูตรและวิธีการถ่ายทอดตลอดจนถึงการสร้างองค์ความรู้ด้านศาสนาที่หลากหลาย เช่น การศึกษาผ่านทางสื่อเทคโนโลยี จัดบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ซึ่งจังหวัดลำพูนเอง ในปัจจุบันได้มีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นสถานที่รองรับการศึกษาให้แก่พระภิกษุสงฆ์อย่างเป็นระบบ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ควรร่วมสร้างศาสนทายาทโดยใช้ประโยชน์จากองค์กรของวิทยาลัยสงฆ์ลำพูนแห่งนี้”^๒ ในการพัฒนาระบบการศึกษาของสงฆ์ สำนักงานพระพุทธศาสนา “ควรเจาะลึกด้านการศึกษา คือ ทำเรื่องแผนกธรรม แผนกบาลีและแผนกสามัญ ๓ เพื่อให้พระภิกษุสามเณรที่ต้องการเรียนในทางโลกและทางธรรม ทั้งโลกก็คือแผนกสามัญก็ไปเรียนหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ ในส่วนของบาลีสำนึก ศาสนศึกษาแผนกบาลี มีอยู่ ๑๐ แห่งที่ได้เปิดสอนบาลี และควรจัดหางบประมาณมาสนับสนุนการเรียนให้แก่พระภิกษุสามเณร เพราะการศึกษาจะเป็นพื้นฐานในการกระตุ้นให้เกิดการเสริมสร้างความมั่นคงในศาสนา นำไปสู่การสืบทอดเป็นศาสนทายาทที่ดีในอนาคต”^๓ ซึ่งปัจจุบันนี้ มีการศึกษาของพระปริยัติการศึกษาของสงฆ์ในส่วนของพระพุทธศาสนามี ๒ นิกายคือธรรมยุตและมหานิกาย ในส่วนของมหาวิทยาลัยสงฆ์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาและมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เพราะฉะนั้น ถ้าสำนักงานพระพุทธศาสนามีการส่งเสริมและพัฒนา ควรส่งเสริมการศึกษาแผนกสามัญ เพราะการศึกษายสามัญนี้น่าเป็นห่วง เพราะสายนี้มีการเรียนน้อยลง เพราะเด็กส่วนใหญ่ไปเรียนสายอาชีพ ก็เลยทำให้บุคลากรทางพระพุทธศาสนานี้ลดลงไป

^๑ สัมภาษณ์ นายพงษ์เทพ มนัสตรง, ศึกษาพิเศษสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต ๑, วันที่ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๖๐.

^๒ สัมภาษณ์ นายครรชิต สุขสาร, ประชาชนในจังหวัดลำพูน, วันที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๖๐.

^๓ สัมภาษณ์ นายเจริญ เมืองสุวรรณ, นักวิชาการศาสนาชำนาญการ, วันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

นี่คือเรื่องของระบบของการพัฒนาการศึกษา สำนักพุทธศาสนาจึงมีแนวทางอย่างไรถึงจะทำให้เด็กเข้ามาเรียนในพระพุทธศาสนาให้มากขึ้นหรือพัฒนาอย่างไรที่จะทำให้พระสงฆ์นั้นเข้ามาเรียนอยู่สายปณิญาของมหามงกุฎมหาจุฬา นี่ก็คือเรื่องการศึกษาการพัฒนากระบวนการศึกษาการพัฒนาบุคคลและการพัฒนาองค์กร^๔

ดังนั้น สำนักงานพระพุทธศาสนา “ควรส่งเสริมให้พระสงฆ์ได้เรียนด้านปริยัติ ซึ่งเป็นการเรียนรู้ในพระไตรปิฎก อันประกอบด้วยอรรถกถา ฎีกา อนุฎีกา และคำอธิบายต่างๆ เพื่อให้เข้าใจในหลักคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพื่อรักษาพระศาสนาไว้ไม่ให้สูญหาย เป็นการศึกษาเพื่ออบรมปัญญา เพื่อละกิเลสและเพื่อถ่ายทอดพระธรรมคำสอนให้แก่ประชาชนต่อไปได้ ทั้งนี้ เมื่อพระภิกษุสามเณรมีความรู้ด้านปริยัติแล้วจะได้นำไปสู่การปฏิบัติที่ถูกต้อง ซึ่งก็คือการปฏิบัติชอบ โดยเฉพาะการปฏิบัติธรรมขั้นวิปัสสนาภาวนา อันจะสามารถนำไปสู่ผู้อื่นปฏิบัติตามได้ และสุดท้ายคือ ปฏิเวธซึ่งเป็นการตรัสรู้ธรรม บรรลุมรรคผล นิพพาน ซึ่งเป็นผลจากการศึกษาปริยัติและปฏิบัติที่ถูกต้องเหล่านี้จึงจะจรรโลงให้พระพุทธศาสนามั่นคงอยู่ได้”^๕

ขณะเดียวกัน สำนักงานพระพุทธศาสนา ควรจัดตั้งเครือข่ายสนับสนุนการช่วยเหลือจัดการด้านการศึกษาของคณะสงฆ์จังหวัดลำพูน ด้วยการ ระดมบุคคลประเภทต่าง ๆ อาทิ ประเภททั่วไป ประเภทให้ความรู้ (ครู) หรือแม้แต่ประเภทที่จะสามารถเป็นที่ปรึกษา เพื่อช่วยงานด้านการศึกษาของคณะสงฆ์จังหวัดลำพูน และเปิดโอกาสให้บุคคลทั่วไปเข้ามามีส่วนร่วมในการอุปถัมภ์ช่วยเหลืองานด้านการศึกษา หรือระดมทุนเพื่อช่วยเหลืองานด้านการศึกษาสงฆ์จังหวัดลำพูน อาจจะจัดตั้งกองทุนสนับสนุนการศึกษา”^๖ สำนักงานพระพุทธศาสนา “ควรหาวิธีพัฒนาศักยภาพบุคลากรผู้ทำงานด้านการศึกษาของสงฆ์จังหวัดลำพูน ให้มีคุณภาพผ่านโครงการพัฒนาวิชาการ พัฒนาสื่อการเรียนการสอนงานผลิตสื่อการเรียนการสอนนักรธรรมและธรรมศึกษา สื่อการเรียนการสอนบาลีทุกระดับชั้น เพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการจัดการเรียนการสอนวิชาการพระพุทธศาสนาให้แก่บุคลากรคณะสงฆ์จังหวัดลำพูน”^๗ และเนื่องจากยุทธศาสตร์การเพิ่มศักยภาพพุทธมณฑลในการเป็นศูนย์กลางพระศาสนาโลกนั้น มีส่วนที่ต้องพัฒนาการศึกษาให้แก่ศาสนทายาทเพื่อรองรับกับยุทธศาสตร์ดังกล่าว

ดังนั้น “สำนักงานพระพุทธศาสนา ควรสร้างเครือข่ายสถาบันการศึกษาทั้งในและต่างประเทศให้แก่คณะสงฆ์จังหวัดลำพูน เพื่อเป็นเครือข่ายรับช่วงให้การศึกษาต่อแก่พระภิกษุสามเณร

^๔ สัมภาษณ์ นายไพฑูรย์ รัตนเลิศบ, วัดมณฑลธรรมจังหวัดลำพูน, วันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๖๐.

^๕ สัมภาษณ์ นายภฏ ภูประเสริฐ, นักวิชาการศาสนาชำนาญการพิเศษ, ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

^๖ สัมภาษณ์ นายพงษ์เทพ มนัสตรง, ศึกษาพิเศษสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต ๑, วันที่ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๖๐.

^๗ สัมภาษณ์ นายประพันธ์ คำจ้อย, ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน, วันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

ที่เรียนนักรัชมบาลี และต้องสร้างต้นแบบศาสนทายาทในการเผยแผ่ สืบทอดพระพุทธศาสนา โดยการคัดเลือกพุทธศาสนิกชนทุกเพศวัยเข้าศึกษาวิชาการพระพุทธศาสนาทุกหลักสูตร สร้างเป็นบุคลากรต้นแบบ หรือแม้แต่ต้องเร่งพัฒนาครูธรรมะต้นแบบ เพราะโดยความคิดเห็นส่วนตัว การที่จะเสริมสร้างความมั่นคงในพระพุทธศาสนานั้น ต้องเกิดที่ตัวบุคลากรของพระสงฆ์และตัวบุคลากรในพระพุทธศาสนา เพราะหากพระสงฆ์ยังปฏิบัติดีปฏิบัติชอบก็จะทำให้ประชาชนหรือว่าบุคลากรของพระพุทธศาสนานั้นยังมีความมั่นคงต่อพระพุทธศาสนาต่อไป”^๘ ในส่วนของการระดมทุนเพื่อการจัดการศึกษาของสงฆ์นั้น สำนักงานพระพุทธศาสนาควรร่วมมือกับวัดทุกระดับ โดยจัดทอดถวายผ้าป่าประจำปีทุกหมู่บ้านหรือจัดตั้งตู้รับบริจาคประจำวัด แม้แต่จัดกิจกรรมออกร้านในหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์จังหวัดลำพูน”^๙

สรุปได้ว่า แนวทางการส่งเสริมบทบาทของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ในการเสริมสร้างความมั่นคงทางพระพุทธศาสนา ด้านพัฒนาระบบการศึกษาของสงฆ์ควรดำเนินการดังนี้

๑) ควรพัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้ทันสมัย เช่น จัดการศึกษาผ่านทางสื่อเทคโนโลยี สื่อออนไลน์ จัดบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

๒) ควรสรรหาบุคลากรที่มีคุณภาพมาช่วยสนับสนุนการเรียนการสอนทั้งในส่วนของแผนกธรรม แผนกบาลี และแผนกสามัญทุกระดับชั้น

๓) ควรจัดตั้งเป็นศูนย์การรับบริจาค อาจจัดหาทุนผ่านช่องทางของผ้าป่าสามัคคี หรือการมีส่วนร่วมของประชาชน และหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล เพื่อแก้ปัญหาด้านงบประมาณที่จะใช้เพื่อการสนับสนุนการเรียนของพระภิกษุสงฆ์

๔) ควรสร้างศาสนทายาทที่เป็นต้นแบบเพื่อการสร้างความเชื่อความศรัทธาให้เกิดแก่ประชาชน ด้วยการจัดโครงการอบรมศาสนทายาทต้นแบบ เพื่อความมั่นคงของพระพุทธศาสนาต่อไป

๔.๑.๒ ด้านปลูกฝังความเข้าใจ

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมบทบาทของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ในการเสริมสร้างความมั่นคงทางพระพุทธศาสนา ด้านปลูกฝังความเข้าใจ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความคิดเห็นที่สอดคล้องในแนวทางเดียวกัน กล่าวคือ รูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาควรใช้สื่อสมัยใหม่ คือ ควรนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้กับการเผยแผ่ ผ่านช่องทางของสื่อ เช่น facebook line ดังที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้กล่าวไว้ว่า

“สำนักพุทธต้องเน้นเรื่องของการเผยแผ่ในมิติของเมืองไทย ๔.๐ ก็คือไม่เฉพาะเน้นด้านการเทศน์ หรือการใช้สื่อหนังสือแบบเก่า แต่จะทำยังไงให้งานเผยแผ่พระพุทธศาสนาทันสมัย ต้องนำสื่อ

^๘ สัมภาษณ์ นายประยูร เรือนปาลี, อนุศาสนาจารย์เรือนจำจังหวัดลำพูน, วันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๖๐.

^๙ สัมภาษณ์ พระเทพรัตนนายก, เจ้าคณะจังหวัดลำพูน, วันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๖๐.

ทางเทคโนโลยีเข้ามาสนับสนุนในเรื่องการที่จะช่วยในการเผยแผ่ เช่น facebook line หรือว่าเว็บไซต์ต่าง ๆ ที่สามารถให้ประชาชนหรือว่าเยาวชนเข้าถึงได้ง่าย เพราะฉะนั้น สำนักพุทธพระศาสนาต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงแผนพัฒนาเพื่อที่จะได้นำเทคโนโลยีต่าง ๆ เข้ามาใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และมีการอบรมบุคลากรพระสงฆ์ให้รู้จักในเรื่องของเทคโนโลยีต่าง ๆ เพื่อที่พระสงฆ์นั้นจะได้นำมาประยุกต์ใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้กับเยาวชนหรือประชาชนทั่วไปให้เข้าถึงได้ง่ายมากขึ้น เพราะว่าการทำให้ศาสนบุคคลมีคุณภาพมันก็จะนำไปสู่การเผยแผ่ที่มีคุณภาพความมั่นคงของพระพุทธศาสนาก็จะมั่นคงอยู่ได้”^{๑๐} อย่างไรก็ตาม “การประชาสัมพันธ์การเผยแผ่ สามารถกระทำได้ในหลากหลายช่องทาง เช่น ทางสื่อสิ่งพิมพ์ ทางโทรทัศน์ สื่อสังคมออนไลน์ และสื่อสำนักพิมพ์”^{๑๑}

แนวทางอีกส่วนหนึ่งก็คือ “การเผยแผ่พระพุทธศาสนาต้องมียุทธศาสตร์ปฏิบัติธรรม แก่นักเรียน นักศึกษา เยาวชน และประชาชนทั่วไป เพื่อให้รู้ถึงหลักธรรมคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ได้เข้าไปปฏิบัติธรรม โดยที่ผ่านมามีโครงการหลัก ๒ โครงการ คือ โครงการครอบครัวอบอุ่นด้วยพระธรรม และโครงการหนึ่งใจให้ธรรมะ โดยพุทธระหม่อมหญิงเป็นต้นเรื่องในการส่งเสริม” ดังนั้น โครงการดังกล่าวนี้ จะยังคงดำเนินกิจกรรมต่อไป”^{๑๒} สิ่งที่สำนักงานพระพุทธศาสนาจะต้องแสดงบทบาทเพิ่มขึ้น เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ของงานนั้น “ต้องมีการจัดทำแผนเผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำปี โดยมีการจัดตั้งคณะกรรมการพิจารณาจัดทำแผนเผยแผ่ประจำปี แล้วดำเนินการพัฒนาบุคลากรเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้มีความพร้อมและประสิทธิภาพในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ซึ่งโครงการพัฒนาศักยภาพการเผยแผ่พระพุทธศาสนานั้น ควรนำบุคลากรคือ พระวิปัสสนาจารย์ พระสังฆาธิการ พระจริยนิเทศ พระธรรมทูต พระนักเทศน์ และพระปริยัตินิเทศ มาพัฒนาอย่างเป็นระบบแบบแผน”^{๑๓} ในส่วนของสถานที่สำหรับการเผยแผ่ จำเป็นต้องมีการพัฒนาตาม “เพื่อให้เกิดความพร้อมและมีประสิทธิภาพสำหรับการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ดังนั้น สำนักงานพระพุทธศาสนา ควรติดต่อประสานงานกับวัดที่เป็นวัดศูนย์กลางกิจกรรมชุมชน เพื่อรองรับกิจกรรมอบรมวิปัสสนากัมมัฏฐาน กิจกรรมการศึกษาหลักธรรมในพระไตรปิฎก และกิจกรรมของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ขณะเดียวกัน การปรับปรุงสถานที่ของวัดให้รองรับด้านกีฬา หรือเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศึกษาธรรม ศิลปะโบราณสถาน วัฒนธรรมจริยธรรม และวิถีชุมชน เป็นศูนย์กลางการ

^{๑๐} สัมภาษณ์ นายพงษ์เทพ มนัสตรง, ศึกษาพิเศษสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต ๑, วันที่ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๖๐.

^{๑๑} สัมภาษณ์ พระครูจิรวัดมนโสภณ, เจ้าคณะอำเภอเมืองลำพูน, วันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๐.

^{๑๒} สัมภาษณ์ นายเจริญ เมืองสุวรรณ, นักวิชาการศาสนาชำนาญการ, วันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

^{๑๓} สัมภาษณ์ พระครูวิบูลเจติยาทร, เจ้าคณะอำเภอบ้านโฮ่ง, วันที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๖๐.

พักผ่อนหย่อนใจ เป็นศูนย์กลางการบำเพ็ญกุศลของประชาชน และเป็นแหล่งพิพิธภัณฑ์ในวัด จะเป็นการจัดสถานที่เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการใช้งานได้”^{๑๔}

กิจกรรมต่าง ๆ จัดว่าเป็นแนวทางเพื่อการส่งเสริมบทบาทของสำนักงานพระพุทธศาสนา หากว่า “สำนักงานพระพุทธศาสนา ได้ดำเนินการ เช่น ควรส่งเสริมสนับสนุนสร้างความหลากหลายทางกิจกรรมเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา กิจกรรมการอบรมพัฒนาจิตใจเนื่องในวันสำคัญของพระพุทธศาสนา กิจกรรมการอบรมพัฒนาจิตใจเนื่องในวันสำคัญของชาติ กิจกรรมการอบรมพัฒนาจิตใจเนื่องในเทศกาลและวัฒนธรรมประเพณีสำคัญของชาติไทย กิจกรรมการอบรมพัฒนาจิตใจเกี่ยวกับวิถีชีวิตคนไทย กิจกรรมการส่งเสริมให้ความรู้และทักษะวิชาชีพแก่ชุมชน และกิจกรรมการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม โบราณวัตถุ โบราณสถาน”^{๑๕} ปัจจุบัน แนวทางในการกระจายข้อมูลที่ใช้ได้ผล คือ การกระจายในรูปแบบของเครือข่าย ดังนั้น สำนักงานพระพุทธศาสนาควรสร้างเครือข่ายไม่ว่าจะเป็นเครือข่ายในส่วนของภาครัฐ ภาคประชาชน และภาคเอกชน โดยเน้นตั้งแต่ในระดับของหมู่บ้าน สู่ระดับตำบล สู่ระดับอำเภอ และสู่ระดับจังหวัดตามลำดับ”^{๑๖}

สรุปได้ว่า แนวทางการส่งเสริมบทบาทของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ในการเสริมสร้างความมั่นคงทางพระพุทธศาสนา ด้านปลูกฝังความเข้าใจนั้น สำนักงานพระพุทธศาสนาควรดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้

๑) ควรกำหนดโครงการให้สอดคล้องกับนโยบายไทยแลนด์ ๔.๐ ที่ต้องนำนวัตกรรมทางเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาประยุกต์ใช้

๒) ควรดำเนินโครงการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรที่ทำหน้าที่ในการเผยแผ่ คือควรนำบุคลากรคือ พระวิปัสสนาจารย์ พระสังฆาธิการ พระจริยนิเทศ พระธรรมทูต พระนักเทศน์ และพระปริยัตินิเทศ มาพัฒนาอย่างเป็นระบบแบบแผน

๓) พัฒนาสถานที่ที่จะใช้เพื่อการเผยแผ่ คือควรติดต่อประสานงานกับวัดที่เป็นวัดศูนย์กลางกิจกรรมชุมชน เพื่อรองรับกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น

๔) การสร้างเครือข่าย ให้ทุกภาคส่วนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม อาจเป็นเครือข่ายในส่วนของภาครัฐ ภาคประชาชน และภาคเอกชน โดยเน้นตั้งแต่ในระดับของหมู่บ้าน สู่ระดับตำบล สู่ระดับอำเภอ และสู่ระดับจังหวัดตามลำดับ เพื่อให้การเผยแผ่ที่คาดว่าจะเกิดผลสัมฤทธิ์มากที่สุด

^{๑๔} สัมภาษณ์ นายครรชิต สุขसार, ประชาชนในจังหวัดลำพูน, วันที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๖๐.

^{๑๕} สัมภาษณ์ นายพงษ์เทพ มั่นสดร, ศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต ๑, วันที่ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๖๐.

^{๑๖} สัมภาษณ์ พระครูวิบูลเจติยาทร, เจ้าคณะอำเภอบ้านโฮ่ง, วันที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๖๐.

๔.๑.๓ ด้านเพิ่มศักยภาพพุทธมณฑลในการเป็นศูนย์กลางพระศาสนาโลก

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมบทบาทของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ในการเสริมสร้างความมั่นคงทางพระพุทธศาสนา ด้านเพิ่มศักยภาพพุทธมณฑลในการเป็นศูนย์กลางพระศาสนาโลก พบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ มีความคิดเห็นในทางที่สอดคล้องกัน กล่าวคือ ต้องสร้างบุคลากรทางพระพุทธศาสนา จัดทำเว็บไซต์ ดังที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้กล่าวไว้ว่า

“แนวทางการเสริมสร้างศักยภาพให้แก่ประเทศเป็นศูนย์กลางทางพระพุทธศาสนาโลก มีแนวทางคือ ๑) มีการสร้างบุคลากรทางพระพุทธศาสนาเพื่อที่จะได้เผยแผ่และปฏิบัติศาสนกิจในทางโลกและในประเทศและต่างประเทศ ๒) มีการจัดทำเว็บไซต์เกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ทางด้านของการศึกษาของจังหวัด ๓) มีการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ทางภาคทฤษฎีและปฏิบัติในทางด้านศาสนา ๔) จัดตั้งศูนย์ศึกษาทางศาสนาขึ้นภายในจังหวัด”^{๑๗} อย่างไรก็ตาม “สิ่งที่เป็นศูนย์กลางต้องมีศาสนบุคคล คือต้องมีผู้บริหารงาน และใช้เป็นศูนย์กลางในการประสานงาน เพราะสิ่งก่อสร้างเพียงอย่างเดียวมันเป็นศูนย์กลางไม่ได้”^{๑๘} สำหรับแนวทางการส่งเสริมบทบาทของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน เพื่อดำเนินนโยบายการเพิ่มศักยภาพพุทธมณฑลในการเป็นศูนย์กลางพระศาสนาโลก นั้น “ปัจจัยด้านทุนเพื่อนำมาใช้สนับสนุน จัดว่าเป็นสิ่งสำคัญที่จะนำไปสู่กระบวนการขับเคลื่อนให้เป็นผลสำเร็จ ดังนั้น ควรจัดให้มีการระดมทุนเพื่อเพิ่มศักยภาพพุทธมณฑลศูนย์กลางพระศาสนาโลก โดยการทอดผ้าป่าหรือตั้งตู้รับบริจาคประจำวัดในจังหวัดลำพูน เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการเพิ่มศักยภาพพุทธมณฑลศูนย์กลางพระศาสนาโลก”^{๑๙} ส่วนในแง่ของข้อมูลที่จะเผยแพร่ไปทั่วโลก “สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ควรจัดทำห้องสมุดออนไลน์เป็น e-library เครือข่ายความร่วมมือระหว่างห้องสมุด เพื่อการเรียนรู้เป็นห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์”^{๒๐}

สรุปได้ว่า แนวทางการส่งเสริมบทบาทของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ในการเสริมสร้างความมั่นคงทางพระพุทธศาสนา ด้านเพิ่มศักยภาพพุทธมณฑลในการเป็นศูนย์กลางพระศาสนาโลกคือ

- ๑) ต้องสร้างบุคลากรเพื่อการเผยแผ่ ที่มีทักษะทางด้านภาษาต่างประเทศ และมีความรู้ทางด้านหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา
- ๒) ต้องจัดทำห้องสมุดออนไลน์หรือห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์เพื่อเชื่อมโยงข้อมูลที่จะเผยแพร่

^{๑๗} สัมภาษณ์ นายครรชิต สุขसार, ประชาชนในจังหวัดลำพูน, วันที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๖๐.

^{๑๘} สัมภาษณ์ พระครูไพศาลธีรคุณ, เจ้าคณะตำบลเวียงยอง, วันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๐.

^{๑๙} สัมภาษณ์ นายจรัญ เมืองสุวรรณ, นักวิชาการศาสนาชำนาญการ, วันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

^{๒๐} สัมภาษณ์ นายประพันธ์ คำจ้อย, ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน, วันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

๓) ต้องจัดตั้งศูนย์การศึกษาทางศาสนาทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ

๔) ต้องระดมทุนอันเป็นปัจจัยหลักที่ต้องนำมาสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ให้ลุล่วง

๔.๑.๔ ด้านพัฒนาสู่องค์กรที่โดดเด่น

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมบทบาทของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ในการเสริมสร้างความมั่นคงทางพระพุทธศาสนา ด้านพัฒนาสู่องค์กรที่โดดเด่น พบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความคิดเห็นในทางที่สอดคล้องกัน กล่าวคือ สำนักงานพระพุทธศาสนา มีหน้าที่ในการที่จะสนองงานของกิจการของคณะสงฆ์ ดังนั้น บุคลากรในสำนักงานพระพุทธศาสนา ต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ ซึ่งสำนักงานพระพุทธศาสนาได้ดำเนินการบางส่วนเพื่อการพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร คือ การปรับปรุงโครงสร้างระบบการทำงานให้มีความคล่องตัวรวดเร็วในทุกขั้นตอน และจะใช้เทคโนโลยีในการปฏิบัติงาน ดังที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้กล่าวว่า

“สำนักงานพระพุทธศาสนา นั้น มีหน้าที่ในการที่จะสนองงานของกิจการของคณะสงฆ์ซึ่งมีเจ้าคณะจังหวัดเป็นประธาน นอกเหนือจากการสนองงานของคณะสงฆ์อย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วยแล้วยังจะต้องช่วยกิจการงานของคณะสงฆ์ให้เจริญรุ่งเรืองขึ้นไปอีก โดยการที่หาแนวทางหาวิธีการในการที่จะช่วยปรับปรุงหรือแก้ไขหรือส่งเสริมให้กับทางคณะสงฆ์ได้เจริญรุ่งเรืองหรือพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น แลหากว่า หน่วยงานทางพระพุทธศาสนาประจำจังหวัดช่วยนำเสนอในประเด็นหรือหัวข้อในส่วนที่จะเป็นกิจการงานที่จะทำให้งานของคณะสงฆ์นั้นได้รับการยกย่องเชิดชูให้มากยิ่งขึ้นไปหรือได้รับการพัฒนาเพื่อให้ประชาชนชาวพุทธนั้นเกิดความเลื่อมใสเกิดความศรัทธาจะเป็นการดียิ่งยิ่ง ในส่วนนี้จึงอยากจะฝากให้ทางสำนักงานพระพุทธศาสนาช่วยนำไปพิจารณาด้วยว่าควรมีหลักการหรือวิธีการในการที่จะสนองงานคณะสงฆ์ได้ดีมากกว่านี้หรือไม่ หรือหากมีหลักการวิธีการที่จะนำเสนอต่อทางคณะสงฆ์เพื่อให้กิจการงานของคณะสงฆ์นั้นเจริญรุ่งเรืองก้าวหน้ายิ่ง ๆ ขึ้นไป เป็นที่เลื่อมใสศรัทธาของประชาชนมากยิ่งขึ้นไปนั้นด้วยวิธีการใด ที่จะช่วยกันปรับปรุง เปลี่ยนแปลง แก้ไขให้กิจการงานของคณะสงฆ์ได้มีกิจการที่รุ่งเรืองเพื่อสร้างศรัทธาความเลื่อมใสความเชื่อมั่นและเพิ่มมาความมั่นคงของพระพุทธศาสนาสืบต่อไปในวันข้างหน้า”^{๒๑} ซึ่งจากที่ผ่านมา สำนักงานพระพุทธศาสนาได้ให้การอุปถัมภ์และปกป้องสถาบันและกิจการทางพระพุทธศาสนาอย่างเหมาะสม และมีการป้องกันตรวจสอบการบ่อนทำลายภาพลักษณ์ของกลุ่มบุคคลหรือหน่วยงานอื่นที่จะมาทำลายพระพุทธศาสนา”^{๒๒}

อย่างไรก็ตาม “สิ่งที่ดำเนินการมาดีแล้ว สำนักงานพระพุทธศาสนาควรจะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องต่อไป แต่สำหรับด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับข้าราชการสำนักพุทธนั้น ซึ่งก็คือบุคลากรที่เป็นผู้มีส่วนสำคัญในการที่จะช่วยทำให้การเสริมสร้างความมั่นคงให้เกิดแก่พระพุทธศาสนา คือ จะมีการปรับปรุงโครงสร้างระบบการทำงานให้มีความคล่องตัวรวดเร็วในทุกขั้นตอน และจะ

^{๒๑} สัมภาษณ์ พระศรีธรรมโสภณ, เจ้าคณะอำเภอเวียงหนองล่อง, วันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๖๐.

^{๒๒} สัมภาษณ์ นายครุฑ ชูสาร, ประชาชนในจังหวัดลำพูน, วันที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๖๐.

ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการปฏิบัติงาน มีการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่และสามารถใช้เครื่องมืออย่างเป็นระบบอย่างมีประสิทธิภาพและสนองงานคณะสงฆ์ได้มีประสิทธิภาพอีกด้วย”^{๒๓} ดังนั้น “การปฏิบัติงานที่จะมีประสิทธิภาพขึ้นมาได้ ส่วนหนึ่งต้องมีความพร้อมของวัสดุอุปกรณ์ สำนักงานพระพุทธศาสนาจะสร้างความพร้อมในเครื่องมืออุปกรณ์การทำงานทุกชนิด ด้วยการจัดหาจัดซื้ออุปกรณ์การทำงานและนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ร่วมในการทำงาน ขณะเดียวกัน จะพัฒนาศักยภาพความรู้ความสามารถในวิชาชีพของเจ้าหน้าที่ให้เป็นมืออาชีพ ด้วยการจัดอบรมส่งเสริมความรู้ในเนื้อหาของงานแต่ละด้าน จัดทำคู่มือ/องค์ความรู้งานแต่ละด้านเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้แก่บุคลากรในองค์กรให้มีการสับเปลี่ยนหมุนเวียนเพื่อให้เรียนรู้งานในแต่ละด้านและให้บุคลากรทุกคนสามารถปฏิบัติหน้าที่แทนกันได้”^{๒๔} ปัจจุบัน หน่วยงานต่าง ๆ ต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความโปร่งใส “สำนักงานพระพุทธศาสนาเอง ก็เป็นหนึ่งในหน่วยงานที่ต้องพัฒนาองค์กรตนเองให้เป็นองค์กรชั้นนำ ผ่านการประเมินตามกรอบการประเมินของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น บทบาทที่สำนักงานพระพุทธศาสนาต้องเล็งเห็นความสำคัญมากที่สุดคือ ต้องผลักดันให้หน่วยงานนี้ เป็นหน่วยงานที่มีคุณธรรมและความโปร่งใส ปรากฏจากการทุจริตทุกรูปแบบ ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ ซึ่งแนวทางการปฏิบัติต้องพัฒนาจากจิตสำนึกของบุคลากรภายในหน่วยงาน และจัดระบบของการควบคุมการรับ-จ่ายที่มีประสิทธิภาพ”^{๒๕}

สรุปได้ว่า แนวทางการส่งเสริมบทบาทของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ในการเสริมสร้างความมั่นคงทางพระพุทธศาสนา ด้านพัฒนาสู่องค์กรที่โดดเด่นคือ

- ๑) ควรส่งเสริมด้านการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร ด้วยการจัดฝึกอบรม และผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนให้บุคลากรได้เรียนรู้งานในแต่ละฝ่ายเพื่อให้มีความพร้อมที่จะสามารถปฏิบัติงานแทนกันได้
- ๒) จัดให้มีเครื่องมืออุปกรณ์เพื่อให้เกิดความสะดวกในการทำงาน
- ๓) ต้องปลูกจิตสำนึกด้านความซื่อสัตย์สุจริต ปฏิบัติหน้าที่ด้วยคุณธรรมและมีความโปร่งใส

๔.๑.๕ ด้านส่งเสริมงานสาธารณสงเคราะห์

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมบทบาทของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ในการเสริมสร้างความมั่นคงทางพระพุทธศาสนา ด้านส่งเสริมงานสาธารณสงเคราะห์ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความคิดเห็นในทางที่สอดคล้องกัน กล่าวคือ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ควรมีบทบาทในการจัดตั้งเครือข่ายของวัด และควรมีวิธีการส่งเสริมบทบาทของตนในแนวทาง คือ มองการสงเคราะห์ในมุมที่กว้างมากกว่าการจัดบริจาคสิ่งของให้เฉพาะ

^{๒๓} สัมภาษณ์ นายครรชิต สุขสาร, ประชาชนในจังหวัดลำพูน, วันที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๖๐.

^{๒๔} สัมภาษณ์ นายประพันธ์ คำจ้อย, ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน, วันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

^{๒๕} สัมภาษณ์ นายภฏ ภูประเสริฐ, นักวิชาการศาสนาชำนาญการพิเศษ, วันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

ประชาชนที่ประสบภัยเท่านั้น ทั้งนี้ ให้มองถึงการอนุเคราะห์ด้านวัสดุอุปกรณ์เพื่อการศึกษาด้วย ดังที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้กล่าวว่า

“สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ควรมีบทบาทในการจัดตั้งเครือข่ายของวัด ตั้งแต่ระดับตำบลจนถึงระดับจังหวัด เพื่อใช้เป็นศูนย์กลางบริหารจัดการงานด้านการสงเคราะห์ ให้แก่พระภิกษุสามเณรและสังคม ซึ่งศูนย์กลางดำเนินการบริหารจัดการนี้ จะเป็นจุดเพื่อการรับบริจาคและรวบรวมเครื่องอุปโภคบริโภค เพราะหากมีศูนย์สงเคราะห์ที่มีสิ่งของครบครันจะสามารถสนองต่อความต้องการของผู้ประสบเหตุฉุกเฉินได้ ขณะเดียวกัน จะส่งผลให้การบริหารจัดการของสำนักงานพระพุทธศาสนามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น”^{๒๖}

อย่างไรก็ตาม “ด้านการสาธารณสงเคราะห์ควรเป็นแนวรุก คือ เป็นการจัดสร้างเพื่อประโยชน์อันก่อให้เกิดผลต่อสาธารณะ เช่น อาจเป็นการสร้างโรงพยาบาล สร้างถนน สร้างอาคารเรียน เป็นต้น นอกจากนั้นแล้วยังเป็นการจัดหาสิ่งของหรือวัสดุอุปกรณ์ เครื่องใช้สำหรับสถานศึกษา หรือสถานที่อื่นใดที่เป็นของสาธารณะ”^{๒๗} สำนักงานพระพุทธศาสนา “ไม่เพียงแต่ต้องจัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ขึ้นใหม่ในทุกจุด ทั้งนี้ หากมีศูนย์สงเคราะห์เดิมในรูปแบบการตั้งเป็นกองทุนเพื่อช่วยเหลือคนยากจนหรือช่วยเหลือคราวประสบภัยพิบัติ ก็จะสามารถเข้าไปสนับสนุน เช่น การจัดหาทุนเพื่อการสงเคราะห์ เป็นการเกื้อกูลกิจการของภาครัฐหรือของภาคเอกชนในลักษณะของการเข้าไปมีส่วนร่วม เป็นต้น ซึ่งเป็นการทำกิจกรรมส่งเสริมหน่วยงานอื่นที่ทำอยู่ก่อนแล้ว”^{๒๘} และในการเข้าไปช่วยเหลือของศูนย์สงเคราะห์นั้น “ต้องเป็นการเข้าไปแบบให้เปล่า เช่น การช่วยผู้ประสบภัยพิบัติ ไม่ว่าจะเป็นอุทกภัยวาตภัย อัคคีภัย การประสบอุบัติเหตุ การประสบภัยธรรมชาติ การสงเคราะห์คนชรา คนพิการ คนผู้ด้อยโอกาส หรือการสงเคราะห์โดยประการอื่น ๆ ทั้งในยามปกติและตามโอกาสที่มาถึง เป็นต้น”^{๒๙}

ด้านการสาธารณสงเคราะห์นั้น “สำนักงานพระพุทธศาสนาสามารถดำเนินการเพื่อส่งเสริมบทบาทของตนได้ในหลากหลายแนวทาง คือ สามารถใช้วัดเป็นสถานสงเคราะห์ได้ ใช้วัดเป็นสถานพยาบาลได้ ใช้วัดเป็นที่พักคนเดินทาง ใช้วัดเป็นคลังวัสดุ เช่น เก็บวัสดุอุปกรณ์ส่วนกลางของชุมชน ใช้วัดเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรม และด้านอื่น ๆ ใช้วัดเป็นจุดศูนย์กลางในการที่ชาวบ้านพบปะสังสรรค์ ใช้วัดเป็นสถานบันเทิงเช่น การจัดให้มีการเล่นลิเก ใช้วัดเป็นสถานที่ใกล้เคียง เพราะหลายครั้งที่สถานการณ์การใกล้เคียงจำเป็นต้องใช้พระสงฆ์เป็นผู้ห้ามปรามมิให้เกิดความรุนแรงที่บานปลาย

^{๒๖} สัมภาษณ์ นายภู ภูประเสริฐ, นักวิชาการศาสนาชำนาญการพิเศษ, วันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

^{๒๗} สัมภาษณ์ นายพงษ์เทพ มั่นตรง, ศึกษาพิเศษสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต ๑, วันที่ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๖๐.

^{๒๘} สัมภาษณ์ พระครูสิริสุตาภิมณฑ์, เจ้าคณะอำเภอทุ่งหัวช้าง, วันที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๖๐.

^{๒๙} สัมภาษณ์ นายสันต์ เทพมณี, ประชาชนในจังหวัดลำพูน, วันที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๖๐.

และใช้วัดเป็นศูนย์กลางการบริหารและปกครอง เช่น การประชุมของกลุ่มแม่บ้าน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งทั้งหมดที่กล่าวมานี้ ต้องทำความเข้าใจกับประชาชนในพื้นที่ให้เข้าใจเสียก่อน เพราะบางพื้นที่ประชาชนหวงแหนศาสนสถาน จึงไม่ยอมให้ผู้อื่นเข้าไปใช้ประโยชน์เพราะกลัวจะเกิดความเสียหายแก่สถานที่”^{๓๐} อย่างไรก็ตาม “ไม่เพียงแต่การสงเคราะห์เฉพาะการแจกสิ่งของอุปโภคบริโภคเท่านั้น สำนักงานพระพุทธศาสนา ยังควรมีบทบาทในการส่งเสริมให้ประชาชนที่ประสบภัยได้มีวิชาชีพด้วย ดังนั้น อาจจะต้องติดต่อประสานงานกับหน่วยงานที่ฝึกวิชาชีพให้ได้เข้ามามีส่วนร่วมของกิจกรรมนี้”^{๓๑}

สรุปได้ว่า แนวทางการส่งเสริมบทบาทของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ในการเสริมสร้างความมั่นคงทางพระพุทธศาสนา ด้านส่งเสริมงานสาธารณสงเคราะห์ คือ

- ๑) ควรเป็นการจัดตั้งเครือข่ายของศูนย์สงเคราะห์ในระดับตำบลจนกระทั่งระดับจังหวัด เพื่อขอรับบริจาคสิ่งของอุปโภคบริโภคสำหรับการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ประสบภัย
- ๒) ดำเนินการในแนวทางเชิงรุก โดยพิจารณาศูนย์สงเคราะห์ที่ได้เปิดไว้แล้ว เป็นเบื้องต้น แล้วเข้าไปให้คำแนะนำ บริหารจัดการต่อให้เกิดประสิทธิภาพ
- ๓) ควรส่งเสริมการใช้พื้นที่ของวัดเป็นสาธารณสงเคราะห์ให้แก่ประชาชนในด้านต่าง ๆ ได้อย่างครอบคลุมถึงคุณประโยชน์สูงสุดที่วัดจะสามารถรองรับได้
- ๔) ควรส่งเสริมบทบาทของหน่วยงานสาธารณสงเคราะห์ให้รอบด้าน คือรวมทั้งด้านของการสร้างวิชาชีพให้แก่ผู้ประสบภัยด้วย

๔.๑.๖ ด้านเพิ่มความคุ้มค่าให้แก่สาธารณูปการ

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมบทบาทของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ในการเสริมสร้างความมั่นคงทางพระพุทธศาสนา ตามยุทธศาสตร์ที่ ๖ Asset เพิ่มความคุ้มค่าให้แก่สาธารณูปการ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความคิดเห็นในทางที่สอดคล้องกัน กล่าวคือ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ควรเพิ่มความคุ้มค่าให้แก่สาธารณูปการ ด้วยการทำให้วัดเป็นสถานที่ที่จะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่สังคม เช่น ทำให้เกิดเป็นแหล่งการเรียนรู้ทางพระพุทธศาสนาเป็นแหล่งเศรษฐกิจของชุมชน ดังที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้กล่าวไว้ว่า

“จากการสังเกตได้พบว่า วัดต่าง ๆ ยังไม่ได้ใช้สถานที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ดังนั้น หากบริหารจัดการให้วัดมีคุณค่าสมกับราคาที่ได้สร้างขึ้น ก็จะทำให้งานด้านสาธารณูปการเกิดประโยชน์ต่อสังคมให้ยิ่งขึ้น ดังนั้น สำนักงานพระพุทธศาสนา ควรส่งเสริมบทบาทของตนด้วยการสนับสนุนให้พระสงฆ์ทำวัดให้เป็นศูนย์กลางกิจกรรมชุมชน เวลาที่มีกิจกรรมในชุมชนจะได้ใช้ในพื้นที่ภายในวัดหรือเป็นศูนย์กลางด้านการศึกษา การปฏิบัติตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา ทำให้มีคุณค่า ทำวัดให้

^{๓๐} สัมภาษณ์ พระเทพรัตนนายก, เจ้าคณะจังหวัดลำพูน, วันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๖๐.

^{๓๑} สัมภาษณ์ นายภฏ ภูประเสริฐ, นักวิชาการศาสนาชำนาญการพิเศษ, วันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยว และจัดให้ทุกวัดมีกิจกรรมตลอดปี เพราะจะทำให้ศรัทธาประชาชนและเยาวชนเข้ามาในพระพุทธศาสนา และจะได้ซึมซับในหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนามากขึ้น และวัดนั้นจะกลายเป็นวัดที่มีคุณค่าต่อสังคม ยกตัวอย่างเช่น ว่าคนหลังไหลไปที่อินเดียแล้วก็ไปเวียนเทียนไปไหว้พระ ถ้าเราทำวัดของเราให้เป็นในลักษณะนี้ดึงดูดคนได้ ต่อไปคือเราไปที่อินเดียก็ดีไปไหนไปอเมริกาศรีลังกาก็ดีที่สำคัญเราไปแล้วเขาไปไหว้พระไปสวดมนต์เหมือนบ้านเราก็เกิดประโยชน์เพิ่มมากขึ้นคือลักษณะการเขียนแผนนโยบายคือการเขียนแผนเฉย ๆ ไม่ได้นำไปปฏิบัติ ดังนั้น ณ เวลานี้ สำนักงานพุทธฯจะเขียนแผนใหม่ให้เสร็จแล้วก็จะนำเข้าไปในที่ประชุมของคณะสงฆ์ แล้วนำไปปฏิบัติร่วมกันในแผน เช่น ตามยุทธศาสตร์พัฒนาระบบการศึกษาของสงฆ์ ว่าการหาทุนตั้งทุนส่งเสริมการศึกษาของสงฆ์จะให้พระภิกษุสามเณรมาเรียนนักธรรมบาลี แล้วจะร่วมการหาทุนส่งเสริมให้ได้เรียนต่อในระดับปริญญาตรีปริญญาโท ปริญญาเอกแต่ต้องมีเงื่อนไขที่ว่าถ้าคุณเรียนบาลีประโยค ๓ ได้ คุณสามารถเรียนถึงปริญญาตรีได้ฟรี ถ้าคุณเรียนได้ประโยค ๖ มีสิทธิ์เรียนปริญญาโทได้ ในมหาลัยที่ต้องการถ้าคุณเรียนถึงประโยค ๙ คุณต่อเอกได้เลยทั้งในและต่างประเทศ แต่ทั้งนี้การหาทุนมันจะต้องมีทุนมากในเงื่อนไขนี้”^{๓๒}

ด้านการเพิ่มความคุ้มค่าให้แก่สาธารณูปการนั้น “สำนักงานพระพุทธศาสนา สามารถดำเนินการเพื่อส่งเสริมบทบาทของตนได้ในหลากหลายแนวทาง คือ ผลักดันให้เกิดการใช้วัดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด เช่น ใช้วัดเป็นที่พักคนเดินทาง ใช้วัดเป็นคลังวัสดุ เช่น เก็บวัสดุอุปกรณ์ส่วนกลางของชุมชน ใช้วัดเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรม และด้านอื่น ๆ ใช้วัดเป็นสถานสงเคราะห์ได้ ใช้วัดเป็นสถานพยาบาลได้ ใช้วัดเป็นจุดศูนย์กลางในการที่ชาวบ้านพบปะสังสรรค์ ใช้วัดเป็นสถานบันเทิงเช่นการจัดให้มีการเล่นลิเก ใช้วัดเป็นสถานที่ใกล้เคียง ใช้วัดเป็นศูนย์กลางการบริหารและปกครอง และใช้วัดเป็นสถานที่สั่งสมภูมิปัญญาท้องถิ่น และนำไปสู่การท่องเที่ยว ก่อเกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจ คนในชุมชนจะได้มีรายได้เพิ่มมากขึ้น”^{๓๓} อย่างไรก็ตาม “ตามบทบาทของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูนนั้น ต้องสร้างความมั่นคงทางทรัพย์สินของวัดในจังหวัดลำพูน ดังนั้นควรเร่งส่งเสริมบทบาทของตนผ่านนโยบายและแผนที่ได้รับ คือสำรวจและขึ้นทะเบียนทรัพย์สินของวัด สำรวจและออกเอกสารสิทธิ์สำคัญในที่ดินให้แก่วัด สร้างระเบียบการเงินและบัญชีวัดเป็นแบบปฏิบัติในคณะสงฆ์ และของบประมาณสนับสนุนบูรณปฏิสังขรณ์วัดในจังหวัดลำพูน”^{๓๔} ขณะเดียวกัน “ต้องส่งเสริมสนับสนุนฐานะของวัดให้มีความมั่นคงและถูกต้องตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ โดยการสำรวจและขึ้นทะเบียนที่พักร้าง การตั้งวัด การขอใช้ที่ดินของทางราชการเพื่อดำเนินการขอสร้างวัด

^{๓๒} สัมภาษณ์ นายภฏ ภูประเสริฐ, นักวิชาการศาสนาชำนาญการพิเศษ, วันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

^{๓๓} สัมภาษณ์ นายภฏ ภูประเสริฐ, นักวิชาการศาสนาชำนาญการพิเศษ, วันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

^{๓๔} สัมภาษณ์ นายพงษ์เทพ มั่นตรอง, ศึกษาานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต ๑, วันที่ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๖๐.

ให้ถูกต้องตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ รวมทั้งขอพระราชทานวิสุงคามสีมาให้กับวัด และขอยกวัดสร้างขึ้นเป็นวัดมีพระภิกษุอยู่จำพรรษา ขอยกวัดราษฎร์ในจังหวัดลำพูนขึ้นเป็นพระอารามหลวงในจังหวัดลำพูน”^{๓๕}

หากมองประเด็นของแนวทางการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดความรวดเร็วขึ้น “การดำเนินของสำนักงานพระพุทธศาสนา ในส่วนของงานที่เกี่ยวข้องที่สำคัญก็คืองานสถานะวัด สถานะวัดนี้ก็คือการสร้างบ้านขอพระราชทานวิสุงคามสีมาตอนนี้นักกฎกระทรวงออกใหม่ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน เปิดโอกาสให้สำนักงานพระพุทธศาสนาได้มีผลงานในการที่จะช่วยเหลือพระสงฆ์ ในการที่จะขยายเรียกว่า สถานะวัด การสร้างวัดนี้จัดที่ จบที่จังหวัด ในตอนนี้หมายความว่าท่านผู้ว่าราชการจังหวัดสามารถที่จะออกเป็นหนังสือใบสำคัญตั้งวัด สร้างวัดได้ หมายความว่ากระบวนการต่าง ๆ นี่จบในจังหวัดในการสร้างบ้าน ในการตั้งวัด ในการขอพระราชทานวิสุงคามสีมา ในการยกวัดร้างเป็นวัดที่มีพระอยู่ต้องขอเข้าไปในส่วนกลางเพราะว่าส่วนกลางจะเอาคณะกรรมการส่วนกลางเข้ามาพิจารณาว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ที่จะก่อตั้งวัดและข้อกฎหมายก็ได้เปิดโอกาสให้แก่วัดที่อาจจะติดขัดในเรื่องของความไม่เข้าเกณฑ์อย่างเช่น ที่ดินของวัดนี้ไม่ถึง ๖ ไร่ กฎหมายฉบับเดิมกฎหมายบอกว่าไม่สามารถจะสร้างวัดได้ ในตอนนี้อนุโลมให้สร้างได้ แต่ว่าต้องมีเหตุผลประกอบอาจจะต้องมีทางสาธารณะล้อมรอบแล้วไม่สามารถจะขยายเนื้อที่วัดได้หรือว่า ปัจจุบันมีผู้มีจิตศรัทธาบริจาคข้างบ้านแล้ว แต่ยังไม่ได้ออนเป็นชื่อของวัดเนื่องจากไม่มีสถานะ ดังนั้น ต้องมีการสร้างวัดก่อนก่อนที่จะโอนเนื้อที่นั้นให้กับวัดได้ ก็จะมีจำนวนเนื้อที่เพิ่มขึ้นมาภายหลัง เป็นต้น สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ก็ต้องมีเหตุผลประกอบคือในส่วนอื่นสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ถือว่ามาทำงานมาสนองงานคณะสงฆ์มันก็จะเป็นส่วนหนึ่งส่วนที่สำคัญก็คือต้องฟังความเห็นของคณะสงฆ์เป็นหลัก หมายความว่างานของคณะสงฆ์ไทย จะเป็นงานที่มีความละเอียดอ่อน และเป็นงานที่ค่อนข้างต้องใช้มืออาชีพที่จะเข้าใจพระสงฆ์ เข้ามาทำงานร่วมกับพระสงฆ์ ถ้าหากว่าเอาคนที่ไม่เข้าใจภาวการณ์ดำรงของพระสงฆ์ ของพระพุทธศาสนา ของวัด การขับเคลื่อนงานก็จะช้า แต่ทั้งนี้ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ก็ได้มีการอบรม มีการให้ความรู้ให้แก่บุคลากรสม่ำเสมอ เพราะว่าบุคลากรนั้นจะได้เป็นมืออาชีพ และจะได้ปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพในการดำเนินงาน”^{๓๖} จากที่กล่าวมา มองได้ว่า “สำนักงานพระพุทธศาสนาได้ดูแลทั้งวัดทั้งที่ดินทั้งศาสนบุคคล และศาสนสถานและตอนนี้สำนักงานพุทธก็มีแผนที่ว่าให้จัดทำแผนคือแผนยุทธศาสตร์ของวัดในภาพรวมแผนใน

^{๓๕} สัมภาษณ์ พระครูจิรวัดมนโสภณ, เจ้าคณะอำเภอเมืองลำพูน, วันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๐.

^{๓๖} สัมภาษณ์ นายประพันธ์ คำจ้อย, ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน, วันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

ศาสนบุคคลก็คือพระและฆราวาสเรื่องของศาสนสถานก็คือ อาจจะมีแผนผังของวัด ถ้าจะสร้างกุฏิสร้างวิหารสร้างอย่างไรสร้างตรงไหนเพื่อที่จะให้พื้นที่วัดนั้นใช้ประโยชน์มากที่สุด”^{๓๗}

สรุปได้ว่า แนวทางการส่งเสริมบทบาทของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ในการเสริมสร้างความมั่นคงทางพระพุทธศาสนา ด้านเพิ่มความคุ้มค่าให้แก่สาธารณูปการคือ

๑) ควรเพิ่มความคุ้มค่าให้แก่วัด ทำให้วัดเป็นสถานที่ที่จะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่สังคม เช่น ส่งเสริมให้วัดเป็นแหล่งเศรษฐกิจของชุมชน ทำวัดให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยว ใช้วัดเป็นที่พักคนเดินทาง ใช้วัดเป็นคลังวัสดุ ใช้วัดเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรม ใช้วัดเป็นสถานสงเคราะห์ ใช้วัดเป็นสถานพยาบาล ใช้วัดเป็นจุดศูนย์กลางในการที่ชาวบ้านพบปะสังสรรค์

๒) ควรสำรวจและขึ้นทะเบียนทรัพย์สินของวัด สำรวจและออกเอกสารสิทธิ์สำคัญในที่ดินให้แก่วัด

๓) สร้างระเบียบการเงินและบัญชีวัดเป็นแบบปฏิบัติในคณะสงฆ์ และของบประมาณสนับสนุนบูรณปฏิสังขรณ์วัดในจังหวัดลำพูน

๔) ต้องส่งเสริมสนับสนุนฐานะของวัดให้มีความมั่นคงและถูกต้องตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ การตั้งวัด การขอใช้ที่ดินของทางราชการเพื่อดำเนินการขอสร้างวัดให้ถูกต้องตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ รวมทั้งขอพระราชทานวิสุงคามสีมาให้กับวัด และขอยกวัดสร้างขึ้นเป็นวัดมีพระภิกษุอยู่จำพรรษา ขอยกวัดราษฎร์ในจังหวัดลำพูนขึ้นเป็นพระอารามหลวงในจังหวัดลำพูน

จากการศึกษาแนวทางการส่งเสริมบทบาทของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ในการเสริมสร้างความมั่นคงทางพระพุทธศาสนา ผู้วิจัยสรุปผลการศึกษได้ตามตารางที่ ๔.๑ ดังนี้

ตารางที่ ๔.๑ สรุปแนวทางการส่งเสริมบทบาทของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ในการเสริมสร้างความมั่นคงทางพระพุทธศาสนา

ยุทธศาสตร์	แนวทางการส่งเสริมบทบาทของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ในการเสริมสร้างความมั่นคงทางพระพุทธศาสนา
ด้านพัฒนาระบบการศึกษาของสงฆ์	๑) ควรพัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้ทันสมัย ๒) ควรสรรหาบุคลากรที่มีคุณภาพมาช่วยสนับสนุนการเรียนการสอนทั้งในส่วนของแผนกธรรม แผนกบาลี และแผนกสามัญทุกระดับชั้น ๓) ควรจัดตั้งเป็นศูนย์การรับบริจาค เพื่อแก้ปัญหาด้านงบประมาณที่จะใช้เพื่อการสนับสนุนการเรียนของพระภิกษุสงฆ์ ๔) ควรสร้างศาสนทายาทที่เป็นต้นแบบ ด้วยการจัดโครงการอบรมศาสนทายาทต้นแบบ

^{๓๗} สัมภาษณ์ นายไพฑูรย์ รัตนเลิศบ, วัฒนธรรมจังหวัดลำพูน, วันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๖๐.

ตารางที่ ๔.๑ (ต่อ)

ยุทธศาสตร์	แนวทางการส่งเสริมบทบาทของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด ลำพูน ในการเสริมสร้างความมั่นคงทางพระพุทธศาสนา
ด้านปลูกฝังความเข้าใจ	๑) ควรกำหนดโครงการให้สอดคล้องกับนโยบายไทยแลนด์ ๔.๐ ที่ต้องนำนวัตกรรมทางเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาประยุกต์ใช้ ๒) ควรดำเนินโครงการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรที่ทำหน้าที่ในการเผยแผ่ มาพัฒนาอย่างเป็นระบบแบบแผน
	๓) พัฒนาสถานที่ที่จะใช้เพื่อการเผยแผ่ เพื่อรองรับกิจกรรม ต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น ๔) การสร้างเครือข่าย ให้ทุกภาคส่วนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม อาจเป็นเครือข่ายในส่วนของภาครัฐ ภาคประชาชน และภาคเอกชน
ด้านเพิ่มศักยภาพพุทธมณฑลในการเป็นศูนย์กลางพระพุทธศาสนาโลก	๑) ต้องสร้างบุคลากรเพื่อการเผยแผ่ ที่มีทักษะทางด้านภาษาต่างประเทศ และมีความรู้ทางด้านหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา ๒) ต้องจัดทำห้องสมุดออนไลน์หรือห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์เพื่อเชื่อมโยงข้อมูลที่จะเผยแผ่ ๓) ต้องจัดตั้งศูนย์การศึกษาทางศาสนาทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ๔) ต้องระดมทุนอันเป็นปัจจัยหลักที่ต้องนำมาสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ให้ลุล่วง
ด้านพัฒนาสู่องค์กรที่โดดเด่น	๑) ควรส่งเสริมด้านการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร ด้วยการจัดฝึกอบรม และผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนให้บุคลากรได้เรียนรู้งานในแต่ละฝ่ายเพื่อให้มีความพร้อมที่จะสามารถปฏิบัติงานแทนกันได้ ๒) จัดให้มีเครื่องมืออุปกรณ์เพื่อให้เกิดความสะดวกในการทำงาน ๓) ต้องปลูกจิตสำนึกด้านความซื่อสัตย์สุจริต ปฏิบัติหน้าที่ด้วยคุณธรรมและมีความโปร่งใส
	๑) ควรเป็นการจัดตั้งเครือข่ายของศูนย์สงเคราะห์ในระดับตำบล จนกระทั่งระดับจังหวัด ๒) ดำเนินการในแนวทางเชิงรุก โดยพิจารณาศูนย์สงเคราะห์ที่ได้เปิดไว้แล้ว เป็นเบื้องต้น

ตารางที่ ๔.๑ (ต่อ)

ยุทธศาสตร์	แนวทางการส่งเสริมบทบาทของสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดลำพูน ในการเสริมสร้างความมั่นคงทางพระพุทธศาสนา
ด้านส่งเสริมงานสาธารณสงเคราะห์	๓) ควรส่งเสริมการใช้พื้นที่ของวัดเป็นสาธารณสงเคราะห์ให้แก่ประชาชนในด้านต่าง ๆ ได้อย่างครอบคลุมถึงคุณประโยชน์สูงสุด ๔) ควรส่งเสริมบทบาทของตมตงานสาธารณสงเคราะห์ให้รอบด้าน
ด้านเพิ่มความคุ้มค่าให้แก่ สาธารณูปการ	๑) ควรเพิ่มความคุ้มค่าให้แก่วัด ทำให้วัดเป็นสถานที่ที่จะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่สังคม ๒) ควรสำรวจและขึ้นทะเบียนทรัพย์สินของวัด สำรวจและออกเอกสารสิทธิ์สำคัญในที่ดินให้แก่วัด ๓) สร้างระเบียบการเงินและบัญชีวัดเป็นแบบปฏิบัติในคณะสงฆ์ และของบประมาณสนับสนุนบูรณปฏิสังขรณ์วัดในจังหวัดลำพูน ๔) ต้องส่งเสริมสนับสนุนฐานะของวัดให้มีความมั่นคงและถูกต้องตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์

๔.๒ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การเสริมสร้างความมั่นคงทางพระพุทธศาสนาของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ผู้วิจัยได้รับองค์ความต่าง ๆ ดังรายละเอียดที่สรุปได้ดังนี้

แผนปฏิบัติราชการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๐ เป็นเครื่องมือสำหรับการนำยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติที่ชัดเจนและ ผลักดันให้การดำเนินงานเกิดผลสัมฤทธิ์ บรรลุเป้าประสงค์และนำไปสู่วิสัยทัศน์ขององค์กร แผนปฏิบัติการฯ ใช้เป็นกรอบแนวทางและเป้าหมายการดำเนินงานของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐ และเพื่อให้ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง นำไปใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ตรงตามภารกิจ อำนาจหน้าที่ของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด ซึ่งตามกฎหมายกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๗ ได้กำหนดไว้ในด้านต่าง ๆ คือ ศึกษา วิเคราะห์ และรายงานข้อมูลสารสนเทศด้านพระพุทธศาสนา เพื่อกำหนดนโยบาย ในระดับจังหวัด รวมทั้งเสนอแนะแนวทางแก้ไข ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามนโยบาย แผนงาน และโครงการของหน่วยงาน ในความดูแลของ

สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด รวมทั้งรายงานผลการดำเนินงาน ปัญหา และอุปสรรค ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ ส่งเสริม ดูแล รักษา และทำนุบำรุงศาสนสถานและศาสนวัตถุทางพระพุทธศาสนา รวมทั้งดูแลรักษา และจัดการวัดร้างและศาสนสมบัติกลางในจังหวัด ส่งเสริมและสนับสนุนให้วัดเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้และแหล่งภูมิปัญญาของชุมชน รวมทั้งส่งเสริมให้มีศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของจังหวัด ส่งเสริม สนับสนุน และประสานงานด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และด้านพุทธศาสนศึกษา รวมทั้งดูแลและควบคุมมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดภายในจังหวัดให้ผู้เรียนมีความรู้คู่คุณธรรม และพัฒนาบุคลากรทางพระพุทธศาสนา รับสนองงาน ประสานงาน และสนับสนุนกิจการและการบริหารการปกครองคณะสงฆ์ ตลอดจนการดำเนินการตามนโยบายและมาตรการในการคุ้มครองพระพุทธศาสนา ส่งเสริมและประสานการดำเนินงานในการปฏิบัติศาสนพิธีและกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ปฏิบัติงานตามกฎหมายในความรับผิดชอบของสำนักงาน ซึ่งกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของผู้ว่าราชการจังหวัดหรือตามที่ได้รับมอบหมาย ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ได้ยึดวิสัยทัศน์ในการบริหารงานว่าต้องเป็นองค์กรขับเคลื่อนกิจการพระพุทธศาสนาสู่ความมั่นคง สังคมดำรงศีลธรรมนำสันติสุขอย่างยั่งยืน ด้วยพันธกิจในการเสริมสร้างให้สถาบันและกิจการทางพระพุทธศาสนามีความมั่นคงยั่งยืน สนับสนุน ส่งเสริมและจัดการการศึกษาสงฆ์และการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพื่อพัฒนาให้มีความรู้คู่คุณธรรม จัดการศึกษาสงฆ์เพื่อผลิตและพัฒนาศาสนทายาทที่เปี่ยมปัญญาพุทธธรรมเผยแผ่ทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาให้เจริญงอกงาม และร่วมสร้างสังคมพุทธธรรมที่มีความเข้มแข็ง ดำเนินการให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางทางพระพุทธศาสนาโลก และพัฒนาการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติให้เป็นประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนาและสังคมเพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายตามพันธกิจ โดยมียุทธศาสตร์ ๖ ด้าน คือ พัฒนาระบบการศึกษาของสงฆ์ ปลุกฝังความเข้าใจเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาให้แก่สังคม เพิ่มศักยภาพพุทธมณฑลในการเป็นศูนย์กลางพระพุทธศาสนาโลก พัฒนาสู่องค์กรที่โดดเด่น ส่งเสริมงานสาธารณสงเคราะห์ เพิ่มความคุ้มค่าให้แก่สาธารณูปการ

จากแผนปฏิบัติการดังกล่าว นำไปสู่แนวทางการดำเนินการในด้านต่าง ๆ ดังนี้

ด้านการพัฒนาระบบการศึกษาของสงฆ์ สิ่งที่ต้องดำเนินการเป็นอันดับแรกคือ การจัดทำแผนรองรับแผนของพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ที่ต้องนำแนวทางนโยบายของพระพุทธศาสนาแห่งชาติ มาดำเนินการในเรื่องความมั่นคงของพระพุทธศาสนา โดยเจาะลึกด้านการศึกษาในเรื่องการส่งเสริมให้พระภิกษุสามเณรได้เรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม ที่มีการสอนของแผนกธรรม แผนกบาลี และแผนกสามัญ ๓ และนำไปสู่ระบบการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย คือ ส่งเสริมผ่านการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน และต้องพัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้ทันต่อ

ยุคสมัยด้วย สำหรับปัญหาด้านงบประมาณเพื่อการสนับสนุนการเรียนให้แก่พระภิกษุสงฆ์และสามเณรนั้น คณะสงฆ์กับสำนักงานพระพุทธศาสนาควรร่วมมือกันในการดำเนินกิจกรรมเพื่อการพัฒนาสนับสนุน อย่างไรก็ตาม พระพุทธศาสนาจะมั่นคงได้ พระภิกษุสงฆ์ผู้เป็นศาสนทายาทสำคัญนั้น ต้องมีการประพฤติตนเป็นแบบอย่างในด้านการศึกษา เพราะพระภิกษุสงฆ์ที่มีหน้าที่ตำแหน่งเจ้าอาวาส จำเป็นต้องนำความรู้ไปบริหารจัดการวัด ทั้งด้านของการปกครอง ด้านการบริหารจัดการศาสนสมบัติ เป็นต้น และอุบาสก อุบาสิกาเอง ก็ต้องมีความรู้และมีคุณธรรมในการที่จะปกป้องพระพุทธศาสนาและพระสงฆ์ต้องมีความปฏิบัติดีปฏิบัติชอบรู้ในพระธรรมวินัยและมีการเรียนรู้คุณธรรมและจริยธรรมเพื่อที่จะเสริมสร้างความรู้นั้นให้กับประชาชน

ด้านการปลูกฝังความเข้าใจ มีการส่งเสริมและสนับสนุนด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ทั้งทางทฤษฎีและทางปฏิบัติ ผ่านการจัดอบรมปฏิบัติธรรมแก่นักเรียนนักศึกษาเยาวชนและประชาชนทั่วไป และมีการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ศาสนทายาท ผ่านการศึกษาในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาลัยสงฆ์ลำพูน เพื่อการสร้างศาสนทายาทผู้ทรงความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรมและมีการจัดกิจกรรมทางสำคัญทางพระพุทธศาสนาและวันสำคัญในโอกาสต่าง ๆ เพื่อให้ศาสนทายาทได้มีโอกาสฝึกฝนและดำเนินตามหลักศาสนาสู่การปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ขณะเดียวกัน สนับสนุนให้มีวัดเป็นแหล่งเรียนรู้เป็นแหล่งการศึกษาตามหลักการทางศาสนาเพื่อเป็นบริบทให้ผู้สนใจได้มีโอกาสเรียนรู้ และมีการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนเพื่อทำนุบำรุงรักษาศาสนสมบัติที่มีคุณค่าต่อจิตใจอย่างเหมาะสมและทั่วถึง ทางสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูนได้มีการส่งเสริมวัดต่าง ๆ ร่วมกับชุมชนประชาชนในเขตพื้นที่ในการที่จะสร้างความมั่นคงผ่านกิจกรรมเพื่อยึดเหนี่ยวความสมัครสามัคคีรู้รักและห่วงแหนในพระพุทธศาสนามากยิ่งขึ้น โดยการสนับสนุนให้มีการจัดการศึกษาทางพระพุทธศาสนาด้วยรูปแบบวิธีการที่หลากหลายทันสมัยสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมการพัฒนาหลักสูตรและวิธีการถ่ายทอดตลอดจนถึงการสร้างองค์ความรู้ด้านศาสนาที่หลากหลาย เช่น การศึกษาผ่านทางสื่อเทคโนโลยี ทั้งนี้ การเสริมสร้างความมั่นคงทางพระพุทธศาสนานั้น ควรปลูกฝังให้พระภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา ได้ถือพร้อมใน ๓ ด้าน คือปรีชาดี ปฏิบัติดี และปฏิเวธ จึงจะก่อให้เกิดความมั่นคงของพระพุทธศาสนาได้

ด้านเพิ่มศักยภาพพุทธมณฑลในการเป็นศูนย์กลางพระศาสนาโลก จะเป็นกระบวนการเพื่อจัดสร้างพุทธมณฑลเพื่อให้เป็นศูนย์กลางของกิจกรรมต่าง ๆ ในทางพระพุทธศาสนา ทั้งของภายในจังหวัดและการต้อนรับแขกบ้านแขกเมือง ทั้งนี้ สำนักงานพระพุทธศาสนาต้องเตรียมการในหลายภาคส่วนเพื่อให้เกิดความพร้อมที่จะรองรับกิจกรรมต่างๆ จะต้องเร่งสร้างบุคลากรทางพระพุทธศาสนาเพื่อที่จะได้เผยแผ่และปฏิบัติศาสนกิจในทางโลก ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งในต่างประเทศนั้น จำเป็นต้องมีบุคลากรที่มีความรู้ทางภาษาต่างประเทศ และควรจัดทำเว็บไซต์เกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ทางด้านของการศึกษาของจังหวัด เช่น การจัดทำเป็นห้องสมุดออนไลน์ ห้องสมุด

อิเล็กทรอนิกส์ เพื่อเชื่อมโยงการสื่อสารไปทั่วโลก และควรจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ทางภาคทฤษฎีและปฏิบัติในทางด้านศาสนา และจัดตั้งศูนย์ศึกษาทางศาสนาขึ้นภายในจังหวัด

ด้านพัฒนาสู่องค์กรที่โดดเด่น สำนักงานพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ได้ปฏิบัติภารกิจตามภาระหน้าที่เป็นอย่างดี ได้เอาใจใส่สนองงานของคณะสงฆ์ ส่งเสริมกิจกรรมทางศาสนาอย่างเป็นระบบ เหมาะสมกับบริบทจังหวัดลำพูน มีการประสานงานส่งเสริมเอาใจใส่ด้านการศึกษาเป็นอย่างดี ทั้งโรงเรียนปริยัติธรรม มหาวิทยาลัยสงฆ์ลำพูน ตลอดจนหรือสถานศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน และสำนักงานพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ได้ร่วมกับคณะสงฆ์จังหวัดลำพูนในการส่งพระเข้าไปสอนคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษา อย่างไรก็ตาม สิ่งที่ยังต้องพัฒนาเพื่อให้องค์กรสำนักงานพุทธศาสนาจังหวัดลำพูนโดดเด่นขึ้น คือ สำนักงานพุทธศาสนาต้องมีการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับข้าราชการสำนักงานพุทธศาสนาแห่งชาติอย่างเป็นมืออาชีพพนักงานเจ้าหน้าที่ในสำนักงานพุทธศาสนาต้องมีความรู้ความสามารถด้านกิจการพุทธศาสนาเป็นอย่างดี ควรการปรับปรุงโครงสร้างระบบการทำงานให้มีความคล่องตัวรวดเร็วทุกขั้นตอนและใช้เทคโนโลยีในการปฏิบัติงาน มีการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่และสามารถใช้เครื่องมืออย่างเป็นระบบอย่างมีประสิทธิภาพและสนองงานคณะสงฆ์ได้มีประสิทธิภาพ มีการอบรมบุคลากรพระสงฆ์ให้รู้จักในเรื่องของเทคโนโลยีต่าง ๆ เพื่อที่พระสงฆ์นั้นจะได้นำมาประยุกต์ใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้กับเยาวชนหรือประชาชนทั่วไปให้เข้าถึงได้ง่ายมากขึ้น

ด้านส่งเสริมงานสาธารณสงเคราะห์ องค์กรสงฆ์จะต้องมีบทบาทในการตั้งเครือข่ายของศูนย์สงเคราะห์ และวัดทุกวัดควรมีเครือข่ายระดับตำบล ทุกตำบล รวมถึงระดับอำเภอและระดับจังหวัด ซึ่งถ้าเกิดมีศูนย์สงเคราะห์ สำนักงานพุทธศาสนาจะสามารถบริหารจัดการรับการสงเคราะห์ได้ทุกรูปแบบทุกวัน และก็จะทำให้มีการบริหารจัดการ ถ้าเกิดมีชาวพุทธประสบเหตุ เช่น ไฟไหม้ ในวัดก็สามารถส่งสิ่งของได้ การสงเคราะห์นี้สามารถเป็นได้ทั้งรูปแบบของสิ่งของและรูปแบบของทรัพย์ ดังนั้น เบื้องต้นต้องตั้งเป็นศูนย์กลางให้ได้ จะเป็นแกนนำในการสงเคราะห์ และหากว่าวัดดังกล่าวนี้ เป็นต้นแบบ และมีทุกจังหวัดทั่วประเทศและมีรูปแบบเดียวกัน ตรงนี้ส่วนราชการก็ต้องมาขอความช่วยเหลือ แต่ต้องมีรูปแบบให้ชัดเจนการบริหารที่ชัดเจนและก็มีเครือข่ายที่ชัดเจน และสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูนนั้น จะเป็นการเข้าไปมีส่วนร่วมในเรื่องของตั้งเป็นคณะกรรมการช่วยสนับสนุนด้านของระเบียบด้านกฎหมายด้านอะไรต่าง ๆ ที่ให้ถูกต้อง เพราะด้านกฎหมายได้มีบทบาทสำคัญที่สุดในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ สำหรับกฎหมายที่ให้พระสงฆ์ใช้แบบเดียวกับประชาชนนั้น ควรต้องแก้ไข เพราะพระสงฆ์เองควรใช้กฎหมายของพระสงฆ์ซึ่งกฎหมายของพระสงฆ์ก็มีอยู่แล้ว

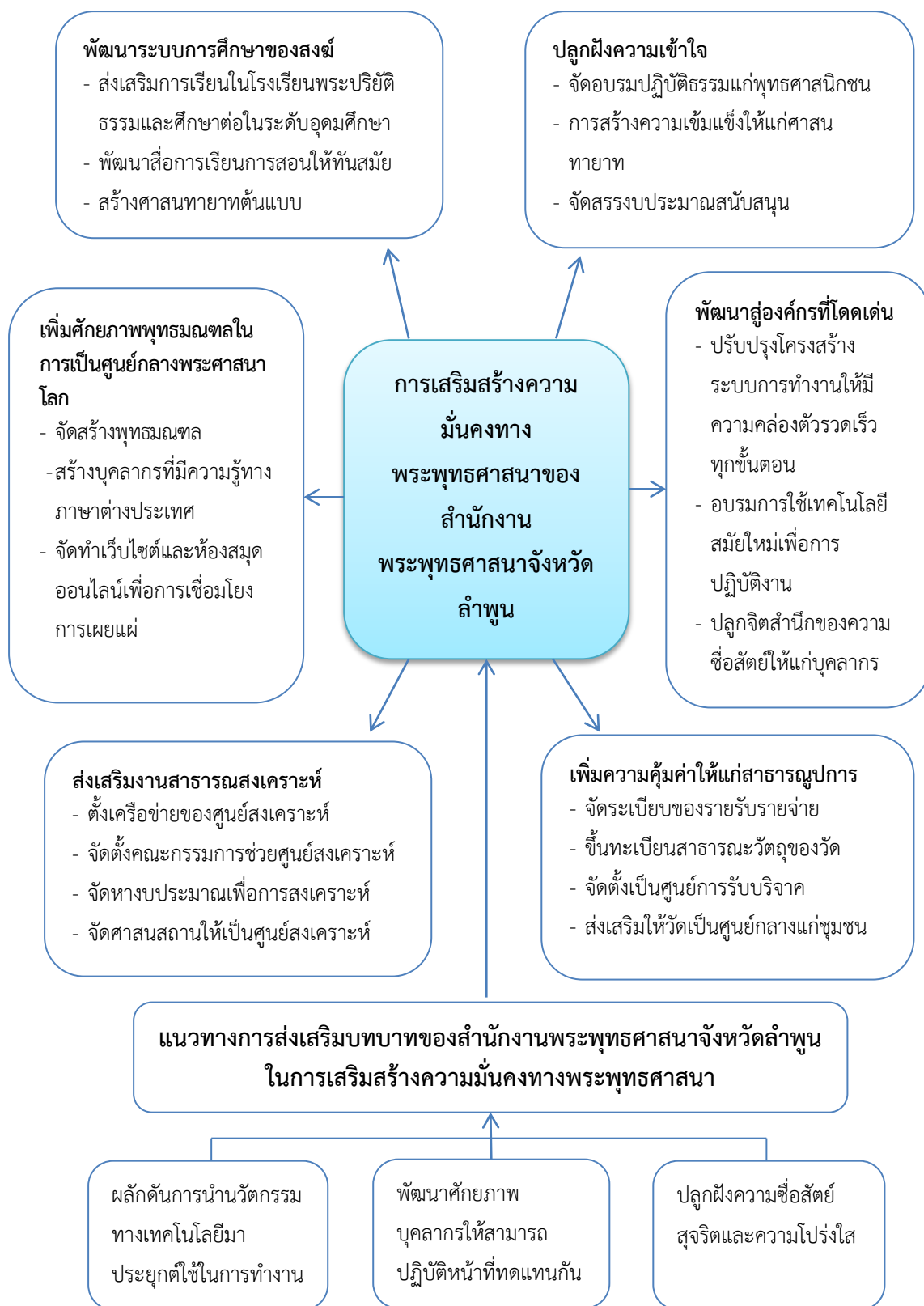
ด้านเพิ่มความคุ้มค่าให้แก่สาธารณูปการ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ได้เข้าไปขับเคลื่อนช่วยเหลือในโครงการพัฒนาศักยภาพของไวยาวัจกร พัฒนาศักยภาพของเจ้าอาวาสในการที่จะให้ลงบัญชีในเรื่องการจัดระเบียบของรายรับรายจ่าย และขึ้นทะเบียนสาธารณะวัตถุของวัด

มีการรับผิดชอบในเรื่องของศาสนสมบัติกลาง และวัดร้างซึ่งสาธารณสมบัติหรือว่าวัดร้างของจังหวัดลำพูน มีจำนวนมากและหลายวัดด้วยกัน สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ก็มีการเข้าไปขึ้นทะเบียน มีการออกโฉนดที่ดิน เพื่อที่จะรักษาเป็นศาสนสมบัติของพระพุทธศาสนา เป็นศาสนสมบัติกลาง และสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ก็จะส่งบุคลากรเข้าไปจัดสรรผลประโยชน์ เช่น การเก็บค่าเช่า ต้องเป็นหน้าที่ของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด ในการเก็บแล้วก็ส่งให้แก่ศาสนสมบัติกลาง สำหรับสาธารณสมบัติที่ถูกบุกรุกก็จะเข้าไปแก้ปัญหาในการฟ้องร้องศาลเพื่อการยืนยันสิทธิ์ประโยชน์ของพุทธศาสนา และส่วนของธรรมาสน์ขึ้นทะเบียนเป็นราชพัสดุแล้วก็ออกหนังสือสำคัญราชพัสดุ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ก็ขอเอกสารสำคัญในการเพิกถอน แล้วก็เพื่อที่จะเอามาขึ้นเป็นศาสนสมบัติของพระพุทธศาสนาต่อไปและคงจะให้เช่าแล้วเก็บค่าเช่าส่งทางส่วนกลางในโอกาสต่อไป

แนวทางการส่งเสริมบทบาทของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ในการเสริมสร้างความมั่นคงทางพระพุทธศาสนา ในการพัฒนาการศึกษาของสงฆ์นั้น ควรพัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้ทันสมัย เช่น จัดการศึกษาผ่านทางสื่อเทคโนโลยี สื่อออนไลน์ จัดบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ควรสรรหาบุคลากรที่มีคุณภาพมาช่วยสนับสนุนการเรียนการสอนทั้งในส่วน of แผนกธรรม แผนกบาลี และแผนกสามัญทุกระดับชั้น ควรจัดตั้งเป็นศูนย์การรับบริจาค และควรสร้างศาสนทายาทที่เป็นต้นแบบเพื่อสร้างความเชื่อความศรัทธาให้เกิดแก่ประชาชน เพื่อความมั่นคงของพระพุทธศาสนา สำหรับด้านปลูกฝังความเข้าใจนั้น สำนักงานพระพุทธศาสนาควรดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับนโยบายไทยแลนด์ ๔.๐ ที่ต้องนำนวัตกรรมทางเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาประยุกต์ใช้กับการเผยแผ่และกับการปฏิบัติงานของบุคลากร ขณะเดียวกัน ควรมีการสร้างเครือข่าย ให้ทุกภาคส่วนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม และด้านเพิ่มศักยภาพพุทธมณฑลในการเป็นศูนย์กลางพระพุทธศาสนาโลกคือ ต้องสร้างบุคลากรเพื่อการเผยแผ่ ที่มีทักษะทางด้านภาษาต่างประเทศ และมีความรู้ทางด้านหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา ต้องจัดทำห้องสมุดออนไลน์หรือห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์เพื่อเชื่อมโยงข้อมูลที่จะเผยแผ่ ด้านพัฒนาสู่องค์กรที่โดดเด่นคือ ควรส่งเสริมด้านการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร ผลิตเปลี่ยนหมุนเวียนให้บุคลากรได้เรียนรู้งานในแต่ละฝ่ายเพื่อให้มีความพร้อมที่จะสามารถปฏิบัติงานแทนกันได้ จัดให้มีเครื่องมืออุปกรณ์เพื่อให้เกิดความสะดวกในการทำงาน ต้องปลูกจิตสำนึกด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านส่งเสริมงานสาธารณสงเคราะห์ คือ ควรจัดตั้งเครือข่ายของศูนย์สงเคราะห์ในระดับตำบลจนกระทั่งระดับจังหวัด เพื่อขอรับบริจาคสิ่งของอุปโภคบริโภคสำหรับการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ประสบภัย ควรส่งเสริมการใช้พื้นที่ของวัดเป็นสาธารณสงเคราะห์ให้แก่ประชาชนในด้านต่าง ๆ ด้านเพิ่มความคุ้มค่าให้แก่สาธารณูปการ คือ ควรเพิ่มความคุ้มค่าให้แก่วัด ทำให้วัดเป็นสถานที่ที่จะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่สังคม ควรสำรวจและขึ้นทะเบียน

ทรัพย์สินของวัด สํารวจและออกเอกสารสิทธิ์สำคัญในที่ดินให้แก่วัด สร้างระเบียบการเงินและบัญชีวัด เป็นแบบปฏิบัติในคณะสงฆ์ และของงบประมาณสนับสนุนบูรณปฏิสังขรณ์วัดในจังหวัดลำพูน

จากองค์ความรู้ที่ได้รับ ผู้วิจัยสร้างเป็นโมเดลขององค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัยตาม แผนภาพที่ ๔.๑ ดังนี้

แผนภาพที่ ๔.๑ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย